

15. 6. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K otázce způsobu doručování usnesení insolvenčního soudu o částečném rozvrhu

V pátém roce účinnosti nového insolvenčního zákona dospěla řada insolvenčních řízení do stadia, kdy jsou v konkurech vydávána usnesení o rozvrzích, respektive částečných rozvrzích. Navýsost praktickou – a přitom výkladově nejasnou – otázkou je otázka způsobu doručování těchto usnesení věřitelům. Zejména ve velkých konkurech se zahraničními věřiteli, kde doručování věřitelům zvláštním způsobem trvá mnoho měsíců a v komplikovaných případech se nemusí zdařit vůbec, může odpověď tuto otázku představovat podstatné kapitálové náklady na straně věřitelů, čekajících na výplatu výtěžku zpeněžení.

Jakkoli se publikované názory na tuto otázku rozcházejí, mám za to, že výklad, podle nějž postačí doručení věřitelům vyhláškou, je nejen vstřícnější k potřebám úvěrového trhu, ale i technicky-právně správnější. Důvody pro tento závěr jsou nadneseny v tomto stručném článku.

Relevantní právní pravidla InsZ

Ustanovení § 71 InsZ, upravující v obecné části InsZ doručování, stanoví v odstavci 1 toto:

"Soudní rozhodnutí, předvolání, vyzoomění nebo jiná písemnost insolvenčního soudu nebo účastníků se v insolvenčním řízení doručují pouze vyvěšením písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu a jejím současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku (dále jen "doručení vyhláškou"), ledaže zákon stanoví pro určité případy nebo pro určité osoby i zvláštní způsob doručení."

Ustanovení § 75 InsZ, upravující zvláštní způsob doručení, stanoví:

"(1) O zvláštní způsob doručení jde tehdy, jestliže zákon ukládá, aby písemnost byla doručena zvlášť nebo do vlastních rukou adresáta.

(2) Nestanoví-li tento zákon jinak, doručuje se písemnost v insolvenčním řízení zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Soudní rozhodnutí se doručuje zvlášť také osobám, o jejichž podání insolvenční soud rozhoduje, dále osobám, které mají v insolvenčním řízení něco osobně vykonat, a státnímu zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení. Písemnosti, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpis¹⁶), se doručují zvlášť také orgánu, který vede obchodní nebo jiný rejstřík, v němž je dlužník zapsán.

(3) Vedle doručení vyhláškou mohou být v určitých případech zvlášť doručeny i písemnosti, o kterých tak stanoví předseda senátu. Tento postup insolvenčního soudu však nesmí být v rozporu s principem rovnosti účastníků insolvenčního řízení."

Ustanovení § 301 InsZ, upravující v konkursu částečný rozvrh, stanoví v odstavci 4 toto:

"O pohledávkách zahrnutých do částečného rozvrhu vydá insolvenční soud rozvrhové usnesení, které

doručí dlužníkovi, insolvenčnímu správci a všem věřitelům, kteří jsou do něho zahrnuti. Tyto osoby mohou proti němu podat odvolání."

Ustanovení § 304 InsZ, upravující v konkursu konečnou zprávu, stanoví toto:

"(1) Insolvenční soud přezkoumá konečnou zprávu insolvenčního správce a jeho vyúčtování a odstraní po slyšení insolvenčního správce chyby a nejasnosti v ní obsažené.

(2) O konečné zprávě insolvenčního správce po její úpravě uvědomí insolvenční soud účastníky řízení tím, že ji zveřejní vyhláškou. Současně je uvědomí o tom, že do 15 dnů od zveřejnění konečné zprávy v insolvenčním rejstříku mohou proti ní podat námitky; námitky se podávají u insolvenčního soudu dvojmo s tím, že jedno vyhotovení se doručuje insolvenčnímu správci k vyjádření.

(3) K projednání konečné zprávy insolvenčního správce a jeho vyúčtování nařídí insolvenční soud jednání. Termín a místo tohoto jednání uvede ve vyhlášce na úřední desce; předvolání k tomuto jednání insolvenční soud zvlášť doručí insolvenčnímu správci, dlužníku, věřitelům, kteří podali námitky proti konečné zprávě, a věřitelskému výboru.

(4) Na jednání o konečné zprávě a vyúčtování insolvenčního správce projedná insolvenční soud námitky, které byly proti ní vzneseny. Na základě toho rozhodne buď tak, že

- a) schválí předloženou konečnou zprávu a vyúčtování, nejsou-li námitky vůči nim důvodné,*
- b) nařídí doplnění nebo změnu konečné zprávy nebo vyúčtování, jestliže shledá, že některé z námitek proti nim jsou důvodné, avšak nemění její základní obsah,*
- c) odmítne přijmout konečnou zprávu, shledá-li že námitky proti ní vznesené důvodně zpochybňují zprávu jako celek; v tomto případě uloží insolvenčnímu správci, aby předložil novou konečnou zprávu ve lhůtě, kterou určí.*

(5) Rozhodnutí podle odstavce 4 insolvenční soud vyvěsí na úřední desce soudu. Zvlášť toto rozhodnutí doručí insolvenčnímu správci, dlužníku a věřitelům, o jejichž námitkách bylo rozhodováno. Odvolání proti tomuto rozhodnutí mohou podat věřitelé, jejichž námitkám nebylo vyhověno."

Ustanovení § 307 InsZ, upravující v konkursu konečný rozvrh, stanoví v odstavci (1) toto:

"(1) Rozvrhové usnesení doručí insolvenční soud insolvenčnímu správci, dlužníku a věřitelům, jejichž pohledávek se toto usnesení týká; tyto osoby mohou proti rozvrhovému usnesení podat odvolání."

Ustanovení § 5 InsZ, upravující zásady, na nichž spočívá insolvenční řízení, stanoví v odstavci (a) toto:

"Insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů".

Komentářová literatura

Jeden ze tří komentářů k InsZ zastává výklad, podle kterého ustanovení § 301(4) InsZ znamená, že osobám v něm uvedeným – pro účely tohoto článku tedy zejména všem věřitelům, jejichž pohledávky jsou do částečného rozvrhu zahrnuty – má být rozvrhové usnesení doručeno zvlášť.[1] Další komentář konstatuje, že zákon výslovně nevyžaduje doručení zvlášť, nicméně tento postup doporučuje.[2] Třetí komentář naopak zastává názor, že citované ustanovení neznámá, že by v něm, uvedený okruh osob měl být obeslán zvlášť a dovozuje, že uvedení okruhu osob, jimž se má

usnesení doručit, je pouze výčtem těch, vůči nimž má provedení částečného rozvrhu právní účinky.[3]

Praxe insolvenčních soudů

Soudní praxe je dle zjištění z insolvenčního rejstříku rovněž nejednotná, i v ní však spíše převažuje doručování usnesení o částečném rozvrhu zvlášť. Jak plyne z výsledku rešerší, z 32 případů, v nichž došlo k povolení částečného rozvrhu, soudy doručovaly usnesení dle § 301(4) InsZ zvlášť ve 22 případech. Pouze vyhláškou doručily soudy toto usnesení v 10 případech, ovšem 9 z nich pochází od téhož insolvenčního soudu.[4]

Judikatura

Dle mých rešerší nebyla nastolená otázka dosud judikatorně vyřešena.

Znění insolvenčního zákona

Insolvenční zákon sám stanoví, že určitému okruhu osob má být doručeno soudní rozhodnutí v nejméně 43 případech. V 33 případech přitom předepisuje, že okruhu osob, na nějž se konkrétní pravidlo vztahuje, má být doručeno "zvlášť", zatímco v 10 případech zákon stanoví pouze okruh osob, jemuž má být doručeno, aniž by stanovil, že těmto osobám má být doručeno "zvlášť".

Interpretace

Pravidlo § 75(1) InsZ, o jehož výklad primárně jde, stanoví v relevantní části, že "[o] zvláštní způsob doručení jde tehdy, jestliže zákon ukládá, aby písemnost byla doručena zvlášť [...]". Přesně tímto způsobem zákon normuje o doručení v 33 pravidlech o doručování.[5] Naproti tomu v 10ti jiných případech, včetně ustanovení § 301(4) InsZ, zákon stanoví pouze okruh osob, jemuž má být doručováno, nikoli však, že by tomuto okruhu osob mělo být doručeno zvlášť.[6]

S ohledem na četnost pravidel druhého typu mám za to, že v těchto případech nejde o legislativní nedůslednost ani redakční chyby, ale o legislativní záměr. Všude tam, kde zákonodárce trval na tom, aby se určitým osobám doručovalo zvlášť, to v zákoně slovem "zvlášť" výslovně vyjádřil, tak, jak to předpokládá ustanovení § 75(1) InsZ. Naopak, tam kde toto slovo nepoužil, měl zjevně za to, že v dané situaci postačí doručení vyhláškou.

Tento závěr lze dokumentovat i na způsobu, jakým je upraveno doručování v na sebe navazujících ustanoveních části druhé InsZ, hlava první, díl 6 (Nakládání s výtěžkem zpeněžení) a díl 7 (Konečná zpráva a rozvrh).

Poslední ustanovení dílu 6, § 301 InsZ, umožňuje (resp. ukládá) insolvenčnímu správci za tam uvedených okolností navrhnout provedení částečného rozvrhu, a soudu umožňuje o takovém rozvrhu rozhodnout. Rozvrhové usnesení se podle § 301(4) InsZ doručuje tam uvedenému okruhu osob, včetně všech věřitelů, kteří jsou do něho zahrnuti, přičemž InsZ nepředepisuje, že by mělo jít o doručení "zvlášť".

V následujícím dílu 7 je obsažen mj. § 304 InsZ, upravující postup přezkoumání a schválení konečné zprávy, která je předpokladem provedení konečného rozvrhu. Ustanovení § 304(3) InsZ stanoví, že k projednání konečné zprávy insolvenční soud nařídí jednání, k němuž předvolá "zvlášť" tam uvedený okruh osob, včetně věřitelů, kteří podali námitky proti konečné zprávě. Podle ustanovení § 304(5) InsZ doručuje insolvenční soud své rozhodnutí o konečné zprávě "zvlášť" osobám tam uvedeným, včetně věřitelů, o jejichž námitkách bylo rozhodováno.

O doručování rozvrhového usnesení samotného pak zákon v ustanovení § 307(1) stanoví okruh osob, jemuž má být usnesení doručeno, včetně věřitelů, jejichž pohledávek se toto usnesení týká, přičemž toto ustanovení nestanoví, že by mělo jít o doručení "zvlášť".

Považuji za velmi nepravděpodobné, že by se zákonodárce na ploše dvou bezprostředně sousedících a obsahově na sebe bezprostředně navazujících dílů zákona dopustil dvou chyb v legislativním vyjádření podmínek doručování. Mnohem spíše mám za to, že rozdíly v ustanoveních §§ 301(4) a 307(1) na straně jedné a §§ 304(3) a 304(5) na straně druhé vyjadřují legislativní záměr zákonodárce. Pouze u věřitelů, kteří podali námitky proti konečné zprávě, vyžaduje zákonodárce doručení zvlášť, zatímco u věřitelů, jejichž pohledávky byly zařazeny do usnesení o částečném rozvrhu (§ 301(4) InsZ), resp. jejichž pohledávek se týká usnesení o konečném rozvrhu (§ 307(1) InsZ), postačí doručení vyhláškou. Ostatně i z logiky částečného rozvrhu plyne, že pokud by zákonodárce chtěl stanovit, že někomu má být doručováno usnesení o něm zvlášť, byli by to patrně nikoli věřitelé, jejichž pohledávky do tohoto rozvrhu zařazeny byly, ale naopak – věřitelé, jejichž pohledávky do tohoto rozvrhu zařazeny nebyly. Pro ty totiž provedení částečného rozvrhu představuje nesporně větší riziko, než pro věřitele, kteří částečným rozvrhem uspokojováni jsou, a z jejich řad se pravděpodobně budou rekrutovat osoby, které nejspíše podají námitky proti konečné zprávě. K takovému řešení však zákonodárce evidentně nepřistoupil.

Závěr

Kloním se tedy k závěru, že správným výkladem ustanovení § 301(4) InsZ je, že věřitelům, kteří jsou zahrnuti do usnesení o částečném rozvrhu podle ustanovení § 301 InsZ, není třeba doručovat toto usnesení zvlášť, a postačí doručení vyhláškou. Vedle výše uvedených argumentů pro tento výklad hovoří i zásada vyjádřená v ustanovení § 5(a) InsZ, podle kterého insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů. Doručováním vyhláškou, které je v insolvenčním řízení pravidlem, se prosazují zásady rychlosti a hospodárnosti insolvenčního řízení, které kladou zvýšené nároky na bdělost věřitelů a jiných osob insolvenčním řízením dotčených. Pokud podle insolvenčního zákona postačí doručení vyhláškou např. pro doručení informace o zahájení insolvenčního řízení nebo pro doručení rozhodnutí o úpadku, jímž začíná běžet propadná (a velmi krátká) lhůta pro přihlášení pohledávek věřitelů, není důvodu, proč by doručení vyhláškou nepostačilo pro doručení usnesení o rozvrhu, k němuž zpravidla dochází mnoho měsíců (či let) po zahájení insolvenčního řízení, tedy v době, kdy všichni přihlášení věřitelé mají již o řízení a jeho průběhu vědomost a insolvenční rejstřík ve vlastním zájmu nepochybně sledují. Tam, kde zákonodárce zamýšlel poskytnout některým věřitelům v souvislosti s ukončením konkursu a výplatou výtěžku zpeněžení zvláštní stupeň ochrany prostřednictvím zvláštního doručení, učinil tak výslovně (srov. §§ 304(3) a 304(5) InsZ). Nejedná je však o případ doručování usnesení o rozvrhu.

Tomáš Richter,

Of Counsel, Clifford Chance LLP, Praha,
Professor, Radboud University Nijmegen, Nizozemsko

-
- [1] Maršíková, J. a kol., Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, Leges, Praha, 2011, s. 466.
- [2] Kotoučová, J. a kol., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), komentář, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2010, s. 728.
- [3] Kozák, J. a kol., Insolvenční zákon a předpisy související, Komentář, ASPI Wolters Kluwer, Praha, 2008, s. 390.
- [4] Jedná se o Krajský soud v Ostravě.
- [5] Jedná se o ustanovení §§ 18(4); 61(3); 64(1),(2); 82(5); 102(5); 113(2); 128(4); 130(4); 138(1); 139(2); 145(1); 160(3); 184; 185; 186(1); 190(3); 200(4); 203(5); 266(3); 272(1); 304(3),(5); 361(2); 363(2),(3); 405(3); 406(4); 416(2); 417(4); 430(2),(3) InsZ.
- [6] Kromě § 301(4) InsZ se dále jedná o ustanovení §§ 55(1); 59(4); 107(3); 212(5); 307(1); 318(2); 320(4); 390(3); 393(4).

Pozn. autora: Za cennou asistenci při rešerších děkuji Jaroslavu Schwarzovi.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenční při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)